

Mondelinge taalvaardigheid

T0mn1 Een mondelinge boodschap verwerken

T0mn2 Een mondelinge boodschap overbrengen

T0mn3 Actief deelnemen aan een gesprek

Opdracht 6: kunstsaken

- Bekijk het filmpje via de link:
<https://www.youtube.com/watch?v=PLIpQHdSoWs>
- Let goed op de mondelinge communicatie van en tussen de kinderen.
- Wat valt je op?
- Lees de doelen en leerlijnen van mondelinge taalvaardigheid.
- Welke doelen van mondelinge taalvaardigheid komen aan bod?
- Welke ontwikkelstap(pen) zie je hier in actie?

Opdracht 8: Bordspel ontwerpen

Opdracht:

Stel dat je leerlingen een bordspel moeten ontwikkelen met onderstaande informatie, aan welke doelen van schriftelijke taalvaardigheid werken ze dan?

Materiaal:

- grote flap papier
- stiften
- papier
- pionnen
- dobbelsteen

Verloop:

- Bedenk een thema waarrond je een bordspel kunt maken.
- Teken het spelbord met lege vakjes.
- Verzin opdrachten om in enkele lege vakjes te plaatsen.
- Verzin symbolen bij deze opdrachten.
- Teken de symbolen in enkele vakjes van het spelbord.
- Bedenk spelregels en noteer ze eenduidig en helder.

Als je spelbord klaar is, speel je het spel.

Zou iemand anders jouw bordspel ook kunnen spelen zonder dat jij erbij bent om mondeling uitleg te geven?

Reflectie op opdracht 8: Bordspel ontwerpen

1. Welke onderdelen van *schriftelijke taalvaardigheid* zijn aan bod gekomen?

2. Lees de [leeruitkomst](#) hieronder bij het ontwikkelthema *schriftelijke taalvaardigheid Nederlands*.

Komt dit overeen met wat jij vanuit de opdracht hebt ervaren?

Schriftelijke taalvaardigheid Nederlands

Ik begrijp en breng een schriftelijke boodschap over in betekenisvolle situaties.

Kinderen leren schriftelijke vaardigheden minder spontaan dan mondelinge vaardigheden: een doordachte en structurele aanpak is zeker nodig. De kleuterschool geeft een belangrijk aanzet om de generieke doelen in dit ontwikkelthema te realiseren. Lezen en schrijven kennen veel vormen en gedaantes en beperken zich niet tot letters op papier. Dit ontwikkelthema geeft dan ook doelen weer die gelden vanaf de kleuterschool en vult het begrip 'schriftelijke boodschap' breed in.

Leerlingen leren op school allerlei soorten schriftelijke boodschappen verwerken en overbrengen. Vaak combineren ze beide in één betekenisvolle opdracht. Om boodschappen te kunnen verwerken, heeft de leerling een goede basis aan technische leesvaardigheid nodig. Om boodschappen te kunnen overbrengen, moet hij/zij rekening houden met o.a. lay-out of spelling.

De leerlingen leren dat een goede lezer en schrijver rekening houdt met de communicatieve situatie en de gepaste strategieën inzet. De oefensituaties worden steeds gevarieerder en complexer zodat kinderen worden uitgedaagd betere taalgebruikers te worden.

3. Bekijk de generieke doelen bij schriftelijke taalvaardigheid.

Vind je alles terug wat je bij schriftelijke taalvaardigheid (vraag 1) had bedacht?

TOsn1	Een schriftelijke boodschap verwerken	= begrijpend lezen	>
TOsn2	Voldoende vlot kunnen lezen om leeftijdsadequate teksten te begrijpen		>
TOsn3	Een schriftelijke boodschap overbrengen	= schrijven	>
TOsn4	Bij het schrijven aandacht besteden aan zins- en tekststructuur, lay-out en beeldende elementen, leesbaarheid, spelling en interpunctie		>

Opdracht 8: 't Cafeetje (KS)

PRAKTIJKVOORBEELD

't Cafeetje

De kinderen bouwen binnen een weekthema de klas om tot een echt café en spelen er een rollenspel. Elk van deze activiteiten leent zich ertoe om op een functionele manier aan de geletterdheid van de kinderen te werken.

Met dank aan juffen Ann, Herlinde, Nicole en Greet (Scholengroep De Speling Genk).

Doelen & Illustraties

SErv3

Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel

- Naar aanleiding van het weekthema richten de kleuters samen (een hoek van) de klas in als café. Ze bedenken hoe het er zal uitzien en verdelen de taken.

IVoc1

Nieuwsgierig zijn naar en bereidheid tonen om het nieuwe te ontdekken en erover te leren

- De juf is naar een café geweest. De kleuters willen zelf een café inrichten en moeten er dan ook alles over weten.

Generiek doel:

- De kleuters schrijven reclame om mensen naar hun café te lokken, uitnodigingen, prijslijsten zodat hun klanten weten hoeveel ze moeten betalen, ...

Generiek doel:

- De kleuters schrijven een prijslijst, maken reclame voor het café, zoeken hoe ze een takenrooster kunnen uitwerken,...

Generiek doel:

- de kleuters verzinnen namen voor zelfgemaakte drankjes voor hun café en schrijven deze ook op etiketten

Generiek doel:

- De kleuters ontwerpen reclamefolders en prijslijsten voor hun cafeetje.

Generiek doel:

- De kleuters schrijven een prijslijst, maken reclame voor het café, zoeken hoe ze een takenrooster kunnen uitwerken,...

Generiek doel:

- De kleuters ontwerpen een uitnodigende affiche en sprekende etiketten voor hun zelfverzonnen drankjes

Verloop

Intro

De juf vertelt aan de kinderen wat ze in het weekend gedaan heeft: ze is op stap geweest in de stad en heeft een hele leuke dag gehad. Ze vertelt over haar picknick, het bezoek aan een vriend, ... Ze heeft ook een lekkere koffie gedronken in een gezellig café. Ze toont enkele foto's of een filmpje.

Nu vraagt de juf naar de belevenissen van de kleuters: wie heeft er ook al eens in een café geweest? Vonden ze dat leuk? Wat hebben ze gegeten of gedronken? Hoe zag hun café eruit? ... Misschien kunnen de kleuters wel een tekening maken van hun café?

Tip:

- een bezoek aan een café of gelegenheid om iets te eten of te drinken.
- Oudercafé organiseren, zodat de activiteit ook echt functioneel wordt.

Het café inrichten (klassikaal)

De klas wordt omgebouwd tot een echt café. De juf gaat in gesprek met de kinderen en brainstormt rond wat er allemaal moet gebeuren. Het spint zich helemaal uit tot een weekthema.

De juf noteert het woord 'café' in het midden van een flap. Alle ideeën van de kinderen komen rond het woord te staan, eventueel met tekeningen, picto's of afbeeldingen. Wanneer kinderen niet echt veel inspiratie hebben, gaat de juf met hen op zoek op het internet. Ze stelt stimulerende vragen zoals:

- Hoe ziet een café er juist uit?
- Hoe weten de mensen wat ze allemaal kunnen drinken in het café
- Wat kunnen ze doen om volk naar het café te lokken?

De kinderen bekijken samen met de juf wat er allemaal moet gebeuren en met welke taken ze zullen beginnen. Daarna worden de taken verdeeld.

Elke taak krijgt een kleur en de kinderen krijgen een stip op hun hand in de kleur van de taak die zij gaan uitvoeren. Het maken van de prijslijsten krijgt bijvoorbeeld een groene kleur en elk kind dat hieraan wil meewerken krijgt dan een groene stip op zijn hand.

Vervolgens gaan de kinderen aan de slag.

Voorbeelden van mogelijke taken

De prijslijst

De kinderen maken de prijslijsten waarop alle drankjes staan vermeld met de bijhorende prijs.

Aanvankelijk werkt de juf met een prijslijst waarvan het sjabloon al is gemaakt. De kinderen stempelen of schrijven de corresponderende woorden dan bij de prentjes.

Later kunnen de kinderen er zelf een maken. Ze kunnen bijvoorbeeld in tijdschriften op zoek gaan naar afbeeldingen van de drankjes en snacks die ze aanbieden in hun café. Bij deze afbeeldingen kunnen ze opnieuw de woorden en de prijs opschrijven of stempelen.

Je kunt het sjabloon van de prijslijst eventueel lamineren. De kinderen kunnen dan met bordstiften op hun lijst aanduiden wat de klanten willen drinken. Als de lijst vol staat, vegen ze die schoon en kunnen ze opnieuw aan de slag.

Een plan van het café

De kinderen tekenen op een plan hoe ze de ruimte willen indelen om het café in te richten. Nadien bouwen ze hun plan na.

De kinderen kunnen ook tekenen hoe ze willen dat de bar met de glazen en de drankjes eruitziet en die dan vervolgens echt maken.

Kannen met drank

Kinderen maken etiketten om op de kannen te kleven zodat ze weten welk drankje in welke kan zit.

Een drankje van het huis

Kinderen bedenken wat er allemaal in het 'drankje van het huis' moet. Ze combineren daarvoor verschillende dranken, bijvoorbeeld spuitwater met zwartebessensap, of sinaasappelsap met grenadine en ijsblokjes. Ze doen proeftestjes om te weten welke combinatie van drankjes het lekkerst is. De kinderen kunnen de resultaten van de proeftest bijhouden op papier en zo een eigen recept ontwikkelen.

Je kunt het drankje van het huis ook zelf maken met de kinderen, bijvoorbeeld door verschillende vruchten uit te persen.

Reclamefoldertjes maken om klanten te lokken

Kinderen maken folders die ze ook echt gaan uitdelen. De kinderen maken eerst samen met de leraar een voorbeeldje.

Daarna gaan de kinderen zelfstandig aan de slag met overschrijven, overtypen, nastempelen & Kinderen die hier nog niet aan toe zijn, kunnen samen met de leraar de tekst van de folder 'schrijven' en de folders nadien versieren.

De foldertjes worden later uitgedeeld in de andere klassen of aan de ouders.

Klanten duidelijk maken waar het café is

Kinderen maken een uithangbord en hangen in de school pijlen op om de bezoekers duidelijk te maken waar het café zich juist bevindt.

rollenspel in het café (in kleine groep)

Als het café helemaal ingericht is, kunnen de klanten komen. Sommige kinderen kunnen klant spelen, terwijl anderen ober zijn.

Langzaam kunnen er rollen toegevoegd worden: iemand die drankjes inschenkt, iemand die de kassa bijhoudt, iemand die de afwas doet, ...

Activiteit: een café met echte klanten (klassikaal)

Eens de kinderen vertrouwd zijn met het rollenspel kunnen er echte klanten uitgenodigd worden: kinderen en leraren van andere klassen, ouders ...

De klanten doen de bestelling, de ober 'noteert', de barman maakt alles klaar en kijkt daarbij op de etiketten ...

Uitbreiding

Soortgelijke activiteiten zijn mogelijk: het maken van een reisbureau, een bibliotheek, een schoenenwinkel, een postkantoor ...

Bronnen

G-start, geletterdheid stimuleren bij jonge kinderen (J. Loman en K. Vermeir)

Opdracht 10: De taal van Star Wars

- Lees het praktijkvoorbeeld [‘De taal van Star Wars’](#).
(bron: BIB leerplansite ZILL)

CONCEPT

LEERINHOUD

BIB

SUPPORT

Q

PRAKTIJKVOORBEELD

De taal van Star Wars

Tijdens het analyseren van woorden en woordgroepen merkt een leerling verwonderd op dat het verplaatsen van woorden en woordgroepen 'net is als Yoda-taal'. Naar aanleiding van deze uitspraak laat de leraar de leerlingen de volgorde van woorden en woordgroepen analyseren in een scene van Star Wars.

Verloop

Dat is Yoda-taal!

Tijdens het analyseren van woorden en woordgroepen verplaatsen leerlingen woordgroepen voor het werkwoord om een woordgroep af te bakenen. Samber merkt verwonderd op dat het verplaatsen van woorden en woordgroepen 'net is als Yoda-taal'. De leraar knoopt een gesprekje met de leerling aan:

- Wat is dat Yoda-taal?
- Kun je een voorbeeld geven?

Dankzij de uitleg van Samber begrijpt de leraar dat Yoda een figuur is uit Star Wars. Het taalgebruik van Yoda is afwijkend, zeker op vlak van woordvolgorde.

Star Wars in de taalles

Tijdens de volgende taallessen bekijken de leerlingen een stukje uit een Star Wars film, waarin het Yoda-personage een rol speelt en praat met Luke Skywalker. De leerlingen mogen tweemaal kijken. Tijdens de eerste kijkbeurt mogen de leerlingen het verhaal in zich opnemen. Voor de tweede kijkbeurt vraagt de leraar om goed te letten op de taal die Yoda gebruikt:

- Is de taal van Yoda hetzelfde als die van ons? Wat is er anders? (woordvolgorde)
- Wat is er precies anders aan de woordvolgorde? (het nadenken hierover leidt de leerlingen in de richting van 'het onderwerp/persoonsvorm/werkwoord staat niet op de normale plaats)

Om op de laatste vraag een preciezer en onderbouwd antwoord te geven, onderzoeken de leerlingen in duo's de conversatie tussen Yoda en Luke Skywalker.

Een conversatie met Yoda onderzoeken

Per twee krijgen de leerlingen een werkblad een conversatie tussen Luke Skywalker en Yoda. Zij onderzoeken het taalgebruik van Yoda tijdens het gesprek. Het werkblad helpt hen bij de volgende stappen:

- Zet een Yoda-zin om in een 'gewone zin'.
- Duid de persoonsvorm en het onderwerp aan.
- Duid de andere woordgroepen aan.
- Nummer de woordgroepen in de gewone zin. Geef elke woordgroep hetzelfde cijfer de Yoda zin.
- Vergelijk de Yoda-zin en de gewone zin.
 - Staan de woordgroepen op dezelfde plaats? Staan de cijfers dus op dezelfde plaats?
 - Welke woordgroepen staan op een plaats die we gewoon zijn? Welke niet?
 - Staan er woordgroepen in dezelfde volgorde? (bijvoorbeeld 1-2 na elkaar)

 Transcript Yoda en Luke.docx

Vaststellingen samenbrengen

De leraar brengt de vaststellingen van de verschillende groepjes samen, en overloopt hun hypothesen. Daarbij laat hij de leerlingen steeds preciezer beschrijven hoe het taalgebruik in elkaar zit. Hij vraagt ook steeds naar een voorbeeld.

- Wat is typisch voor het taalgebruik van Yoda? Wat doet hij anders? (de woordvolgorde is anders)

Er zijn twee 'oplossingen' mogelijk, die overeenkomen met manieren om het verschil in woordvolgorde te beschrijven. Technisch gezien komt het neer op een focus op de opmerkelijke vooropplaatsing van een ander zinsdeel dan het onderwerp (waardoor het onderwerp eigenlijk achter de persoonsvorm moet komen te staan), of op het feit dat de persoonsvorm niet 'op de tweede plaats' in de zin staat (maar het onderwerp).

Afhankelijk van de focus van de leerlingen stelt de leraar andere vragen over Yoda's taalgebruik:

Vooropplaatsing van een zinsdeel (niet onderwerp of persoonsvorm):

- Welk zinsdeel staat op een vreemde plaats? (het zinsdeel dat het eerst komt)
- Waar zou je het zinsdeel normaal zetten? (na de persoonsvorm)

Onderwerp op de tweede plaats

- Als je maar een woord van plaats mag veranderen in elke zin, welk woord zou je veranderen om de zin te doen kloppen?
- Som deze woorden eens op? (het gaat steeds over het onderwerp)
- Waar zou je dit woord zetten om de zin te doen kloppen? (na de persoonsvorm)

Samen komen de leerlingen tot een handzame regel voor het taalgebruik van Yoda. Om te weten of de 'regel' klopt gaan ze deze na voor elke zin uit het gesprek tussen Yoda en Luke.

Een eind voor het gesprek tussen Yoda en Luke

Als uitsmijter schrijven de leerlingen per twee een kort einde aan het gesprek tussen Luke en Yoda. Ze proberen daarbij de regel die ze geformuleerd hebben voor Yoda-taal consequent toe te passen.

Varianten op een thema

Niet alleen Yoda is een bekend figuur voor kinderen met speciaal taalgebruik. Boeken en films zitten vol met zulke interessante fenomenen, die leerlingen met een beetje hulp kunnen onderzoeken. Denk maar aan:

- Hagrid van Harry Potter (informeel - formeel)
- De GVR van Roald Dahl (nieuwe samenstellingen)
- Pippi Langkous (maakt regelmatig interessante fouten op vlak van woordgebruik, grammatica of spelling)
- ...

Media en downloads

 Transcript Yoda en Luke.docx

Luke	Ik zag ... ik zag een stad in de wolken	
Yoda	Mmm. Vrienden je hebt daar.	
Luke	Ze waren gewond.	
Yoda	De toekomst jij ziet.	
Luke	De toekomst? Zullen zij sterven?	
Yoda	Moeilijk te zien dat is. Altijd in beweging de toekomst is.	
Luke	Ik moet naar hen toegaan.	
Yoda	Beslissen jij moet. Helpen jij kunt, als je nu vertrekt. Maar... Vernietigen jij zal, alles waarvoor zij hebben gevochten.	

Opdracht na het lezen van het praktijkvoorbeeld 'De taal van Star Wars':

- Lees de lesdoelen naast het blauwe bolletje onderaan dit blad: aan welk **generiek doel** wordt hier gewerkt?
- Welke **leerinhouden** van Taalbeschouwing komen aan bod in dit praktijkvoorbeeld?
Noteer per lesdoel aan welke leerinhoud(en) gewerkt wordt.
(zie 6 rubrieken hieronder)

Betekenenissen van woorden en woordgroepen

Klank en rijm

Woorden en woordsoorten

Zinnen en zinsdelen

Teksten, tekststructuren en alfabetische ordening

Spelling en interpunctie

- Welke **ontwikkelstap** uit de leerlijn onder de leerinhoud geeft hierover meer concrete informatie?
Noteer enkel wat relevant is voor dit onderwijsarrangement.

- De leerlingen onderzoeken het taalgebruik van het Star Wars-personage Yoda, en zetten hierbij inzichten in met betrekking tot woordgroepen en zinsdelen.

Generiek doel:

Leerinhoud:

Ontwikkelstap:

- De leerlingen onderzoeken het taalgebruik van het Star Wars-personage Yoda, en zetten hierbij inzichten in met betrekking onderwerp en persoonsvorm.

Generiek doel:

Leerinhoud:

Ontwikkelstap:

- De leerlingen onderzoeken het taalgebruik van het Star Wars-personage Yoda, en zetten hierbij inzichten in met betrekking tot wie iets doet, is of wordt en wat iemand doet of wat ermee gebeurt.

Generiek doel:

Leerinhoud:

Ontwikkelstap:

- De leerlingen onderzoeken het taalgebruik van het Star Wars-personage Yoda, zetten hierbij inzichten in met betrekking tot zinnen en zindelen en gebruiken ook de termen 'zin' en 'zinsdeel'.

Generiek doel:

Leerinhoud:

Ontwikkelstap:
